

Arviointikertomus vuodelta 2021

Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja arviointimenettely

Kunnanvaltuuston asettama tarkastuslautakunta vastaa hallinnon ja talouden tarkastuksen ja arvioinnin järjestämisestä sen mukaan kuin kuntalain 121 § ja 125 § sekä Pälkäneen kunnan hallintosäännön 87 § määräävät. Tarkastuslautakunnan tehtävät on lueteltu ja työsuunnitelma esitetty arviointisuunnitelmassa, joka on tuotu tiedoksi valtuustolle 16.11.2021 (82 §).

Kuntavaalien 2021 jälkeen nimitettiin valtuuston kokouksessa 10.8.2021 (57 §) uusi tarkastuslautakunta, joka vastaa koko tilikauden 2021 arvioinnista. Kokoonpanoa on muutettu yhden varajäsenen osalta valtuuston kokouksessa 21.9.2021 (75 §). Lautakunnan kokoonpano on seuraava:

jäsen	varajäsen
Kankila Jyri, pj	Vaismaa Kalle
Ohtonen Raimo, vpj	Ahola Teemu
Aspila Taina	Aspila Miia
Linnainmaa Pekka	Lehto Kati
Manni Tessa	Lehtola Henri
Saarinen Katja	Tauranen linamaria
Salakka Veli-Matti	Rulja Matti

Lautakunta toimii yhteistyössä kunnan vastuullisen tilintarkastajan Mari Säynätjoen kanssa.

Tarkastuslautakunta on nimittämisensä jälkeen kokoontunut viidesti. Kokouksista kolmeen on osallistunut myös tilintarkastaja. Lautakunta on kuullut kokoukseen kutsuttuina kunnanjohtajaa, elinvoimajohtajaa ja talousjohtajaa sekä lisäksi Pälkäneen Valokuitu Oy:n hallituksen puheenjohtajaa ja liiketoimintajohtajaa. Lautakunta on seurannut eri toimialojen toimintaa arviointisuunnitelmaan kirjatun työnjaon mukaisesti:

elinvoimalautakunta Tessa Manni
sivistyslautakunta Pekka Linnainmaa ja Taina Aspila
tekninen lautakunta Raimo Ohtonen ja Veli-Matti Salakka
rakennus- ja ympäristöjaosto Katja Saarinen ja Jyri Kankila
sidonnaisuusilmoitukset Jyri Kankila

Lautakunta on antanut vuosittaisen tiedonannon sidonnaisuusilmoituksista valtuustolle 15.2.2022 (7 §).

Arvioitavan vuoden 2021 tilinpäätös toimintakertomuksineen on asiakirja, josta ilmenevien tietojen perusteella arviointi ensisijaisesti on suoritettu.

Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Yleistä

Viranhaltijat, kunnanhallitus ja muut toimielimet ovat hoitaneet kunnan hallintoa ja taloutta asianmukaisesti. Tilintarkastuskertomuksen ja lautakunnan omien havaintojen perusteella tarkastuslautakunta esittää vuoden 2021 tilinpäätöksen hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä kunnan hallintoa ja taloutta hoitaneille toimielinten jäsenille ja tehtäväalueiden johtaville viranhaltijoille.

Vuosi 2021 on ollut poikkeuksellinen paitsi koko Suomea koskevan koronaepidemian jatkumisen vuoksi, Pälkäneen kunnassa erityisesti lähes kaikkien johtavien viranhaltijoiden vaihtumisen vuoksi. Nämä seikat ovat joiltain osin vaikeuttaneet toiminnallisten tavoitteiden saavuttamista. Uudistunut johtoryhmä on kuitenkin tarttunut työhön uudistavalla otteella, ja tarkastuslautakunta luottaa johtoryhmän kykyyn kehittää kunnan toimintaa tuloksellisempaan suuntaan. Hyvänä alkuna on ollut kunnan strategian ja hallintosäännön uudistaminen vuonna 2021.

Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen, osittainen toteutuminen tai toteutumatta jääminen on kattavasti kuvattu tilinpäätöksessä. Tässä arviointikertomuksessa ei toisteta niitä yksityiskohtaisesti vaan kommentoidaan eräitä huomionarvoisia kohteita.

Talousarvion toteutuminen

Talousarviossa tilivuoden 2021 arvioitiin muodostuvan 436 191 euroa alijäämäiseksi, mutta tilinpäätös näyttää 1 841 752,78 euron ylijäämää. Odotettua paremman tuloksen syinä ovat ensi sijassa kunnallisveron tuoton kasvu työllisyyden paranemisen myötä (+ 1,3 milj. euroa yli talousarvion), määräaikainen yhteisövero-osuuden korotus sekä valtion koronatuot.

Toimialojen esittämät ja valtuuston hyväksymät lisämäärärahat ovat olleet perusteltuja eivätkä johdu virheistä alkuperäisessä budjetoinnissa. Poikkeuksena on ympäristöterveydenhuoltoon myönnetty 185 611 euron lisämääräraha, joka tosin johtui Tampereen kaupungin hallinnossa tehdystä laskutusvirheestä, jonka vuoksi Pälkänettä oli laskutettu liian vähän vuosina 2017–2020. Tämä toisen kunnan organisaatiossa sattunut inhimillinen erehdys herättelee pohtimaan myös Pälkäneen osalta sitä, millaisin sisäisen valvonnan järjestelyin voidaan välttää taloudellisesti merkittäviä toimintavirheitä.

Kunnan kouluverkkomuutokset saatiin päätökseen, kun Rautajärven koulun toiminta lakkasi kesällä 2021 ja Harhalan koulu oli lakkautettu jo vuotta aiemmin. Koska lakkautukset aikanaan olivat kiistanalaisia, kuntalaisten luottamuksen ylläpitämiseksi olisi hyödyllistä toteuttaa vielä lakkautusten vaikutusten jälkitarkastelu eli laskelma säästövaikutusten toteutumisesta ja mahdollisesti tyytyväisyyskysely koulua vaihtaneille oppilaille ja heidän vanhemmilleen.

Kunnan taloudellinen tilanne on nyt hyvä, mutta uhkatekijöitäkin on näkyvissä. Tilinpäätöksiin positiivisesti vaikuttava, vanhoihin investointivarauxiin perustuva poistoeron vähennys pienenee ja poistuu vähitellen. Epävarmuutta on valtionosuuksien kehityksestä sen jälkeen, kun sosiaali-,

terveys- ja pelastustoimi ovat siirtyneet hyvinvointialueiden vastuulle vuoden 2023 alussa. Helmikuussa 2022 alkaneen Ukrainan sodan maailmanlaajuiset talousvaikutukset saattavat heijastua myös kuntatalouteen.

Pälkäneen kunnassa on viime vuosina noudatettu varovaisen pessimististä budjetointia, jolloin tilinpäätös on usein päätyntä arvioitua positiivisemmaksi. Varovainen budjetointi on oikea periaate, mutta samalla on muistettava, että kuntataloudessa pyritään tasapainoon eikä pitkän aikavälin ylijäämän tuottoon. Jos uhkakuvista huolimatta tilinpäätös on toistuvasti ja vahvasti ylijäämäinen, on tilannetta syytä korjata joko verotusta keventämällä tai kuntalaisten hyvinvointia lisääviin palveluihin panostamalla.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Yleisenä huomiona toiminnallisten tavoitteiden asettamisesta voidaan todeta, että vuosien 2021 ja 2022 talousarvioissa tavoitteet ovat selkeytyneet ja konkretisoituneet verrattuna aiempaan, jolloin Tavoite-Mittari-Tavoitetaso-taulukossa usein mittari- ja tavoitetaso-kentissä vain toistettiin tavoite hieman eri sanoin ilmaistuna. Tavoitteiden toteutumisen arviointihan on mahdollista vain, jos tavoitetasoksi on asetettu jokin numeroarvolla kuvattavissa oleva asia tai jonkin konkreettisen tehtävän valmiiksi saaminen. Selkeästi asetetut tavoitteet myös oikeasti ohjaavat toimintaa eivätkä jää pelkiksi korulauseiksi talousarviokirjaan. Tarkastuslautakunta rohkaisee talousarviota valmistelevaa virkakuntaa edelleen kehittämään toiminnallisten tavoitteiden konkreettisuutta ja mitattavuutta. Tavoitetaulukoiden luettavuutta ja toiminnan arviointia helpottaa, jos yhteen taulukkoon merkitään vain yksi tavoite ja sen mittari, tavoitetaso ja toteutuminen.

Toteutumatta jääneitä tavoitteita on tilinpäätöksessä etenkin maankäytön ja kaavoituksen toimialalla, mikä johtuu siitä, että kunta oli loppuvuonna ilman kaavoittajaa rekrytointivaikeuksien vuoksi.

Tonttimarkkinointi ei vielä ole johtanut tuloksiin Roholan alueen osalta. Tarkastuslautakunta ehdottaa, että tekninen toimi ja elinvoimapalvelut yhteistyössä ideoivat alueen ulkoasun kehittämistä houkuttelevammaksi.

Strategian ja muiden valtuuston hyväksymien tavoiteohjelmien toteutuminen

Syksyyn 2021 asti voimassa olleen kuntastrategian keskeistä tavoitetta, väkiluvun kasvattamista 1000 asukkaalla aikavälillä 2018–2028, ei pystytty tehokkaasti edistämään, vaikka Pälkäne saatiinkin kääntymään muuttovoittoiseksi ja väkilukukin kasvuun vuonna 2021 ensimmäisen kerran yli kymmeneen vuoteen. Väkilukutavoite todettiin epärealistiseksi, kun luontainen väestönkehitys on voimakkaasti negatiivinen ja pysynee sellaisena lähitulevaisuudessa. Uusi kuntastrategia 2030 hyväksyttiin valtuustossa 7.12.2021. Strategian muokausprosessi oli valtuutettuja osallistava ja luottamushenkilöiden ja virkakunnan välistä vuorovaikutusta edistävä, mikä antaa toiveita strategian jalkautumisesta käytännön toimintaan.

Pälkäne liittyi hiilineutraaliuteen pyrkivään Hinku-hankeeseen 2019, ja Etelä-Pirkanmaan ilmasto-ohjelma ja resurssiviisauden tiekartta 2020–2030 hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 23.3.2021.

Näiden hankkeiden eteneminen on alkuun pysynyt valitettavan näkymättömissä, mutta vuoden 2022 puolella tilanne on korjaantunut Pälkäneen ilmastovahti -palvelun julkistamisen myötä.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että valtuuston hyväksymien tavoitteellisten strategioiden ja ohjelmien vastuutahot on selkeästi määritelty ja että tavoitteiden etenemisestä raportoidaan tarkoituksenmukaisin aikavälein.

Huomioita kuntakonsernin yhtiöiden toiminnasta

Kunnan omistamien yhtiöiden omistajaohjausta on tiivistetty, mikä on positiivista kehitystä ja edistää kuntastrategian toteutumista.

Pälkäneen Valokuitu Oy:n toiminta on jatkunut ennakoitua tappiollisempänä, mutta henkilöstökustannusten minimointi ja uusien tuotteiden lanseeraus ovat kääntäneet suunnan kohti parempaa. Täyttä varmuutta yhtiön talouskehityksestä ei kuitenkaan ole ja kunnan takausvastuut yhtiössä ovat suuret, joten kuntaomistajan pitää jatkossakin hyvin tiiviisti seurata yhtiön kehitystä.

Pälkäneen Asuntotuotanto Oy:lle on tarkoituksenmukaista luoda omistajaohjauksen avulla aktiivisempi rooli vuokra-asuntojen tarjonnan turvaajana Pälkäneellä.

Pälkäneellä 6.6.2022

Jyri Kankila, puheenjohtaja

Taina Aspila

Tessa Manni

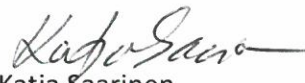
Veli-Matti Salakka

Raimo Ohtonen, varapuheenjohtaja

Pekka Linnainmaa

Katja Saarinen